

HANDHAVING ZWERFVUII

Rapport voor Mooimakers

Juli 2022

GAME CHANGERS

INHOUD

1

Achtergrond en doelstellingen

2

Buurtoverkoepelende bevindingen

3

Gemeente Geel

4

Gemeente Herentals

5

Gemeente Turnhout

6

Conclusies en aanbevelingen

ACHTERGROND EN DOELSTELLINGEN

1

ACHTERGROND EN DOELSTELLINGEN

ACHTERGROND

Mooimakers helpt gemeenten om het **zwerfvuil** aan te pakken, **sluikstort** de wereld uit te helpen en meer algemeen om de **openbare netheid** van gemeenten te vrijwaren of herstellen. Gemeenten kunnen bij Mooimakers terecht voor verschillende onderwerpen om te helpen zwerfvuil aan te pakken. Die activiteit is in 2016 gestart.

Binnen dit kader besliste de Vlaamse regering in 2021 **bijkomende inspanningen** te leveren in de strijd tegen zwerfvuil door middel van de **inzet van handhavers**. De handhavers zwerfvuil werken als GAS-vaststellers in samenwerking met de lokale besturen en op basis van de bepalingen over zwerfvuil in de lokale politiereglementen.

Er werden **drie testlocaties** geïdentificeerd (Turnhout, Herentals en Geel). Per stad werd gemonitord op drie verschillende locaties. Er werden in totaal dus **9** **locaties** opgevolgd.

ONDERZOEKSDOELSTELLINGEN

Mooimakers wil onderzoeken of de **perceptie** van inwoners (en bezoekers) over **zowel zwerfvuil als pakkans** wijzigt na de inzet van handhavers zwerfvuil.

Dit onderzoek beantwoordt volgende vragen:

- *Hoe percipieert men de actie met de handhavers? Hoe wordt de actie beleefd?*
- *Hoe staat men tegenover de handhaving? Wat zijn daar de positieve dimensies van? En de negatieve?*
- *Hoe percipieert men de resultaten van de actie? Welke impact percipieert men op de omgeving?*
- *Hoe percipieert men de actie op het imago van de buurt? Heeft men het gevoel dat de gemonitorde buurt wordt gestigmatiseerd?*
- *Observeert men een mentaliteitsverandering? Hoe? Wat is er juist veranderd? Is de verandering duurzaam?*

INTERVIEWS OP LOCATIE IN GEEL, HERENTALS EN TURNHOUT

F2F interviews met

N=99 passanten

in de gemeenten Geel, Herentals en Turnhout

**PER GEMEENTE WERDEN 3 BUURTEN
UITGEKOZEN (MINSTENS N=10 F2F PER BUURT)**

**RESPONDENTEN PASSEREN/WANDELEN MINSTENS
2X PER WEEK OP DE BETREFFENDE LOCATIE**

**+/-20 MINUTEN-INTERVIEWS VAN 05/07/'22
TOT EN MET 12/07/'22**

De moderator en een enquêteur motiveerden voorbijgangers om deel te nemen aan het onderzoek. Bij akkoord interviewde de moderator de respondent ter plaatse over zijn **beleving van de plaatselijke leefomgeving en de actie.**

Dit onderzoek stelt ons in staat inzicht te krijgen in de beleving van de actie en de impact ervan op de omgeving.

Nota: In de gemonitorde buurten vertoeven vaak veel jongeren tijdens de schoolperiode. De bevraging is gebeurd tijdens de schoolvakantie, wanneer het algemeen rustiger was en wanneer minder jongeren in de buurten passeerden.

Dit kan de resultaten hebben beïnvloed in vergelijking met schoolmaanden. Om dat op te lossen, wilden we buurten waar jongeren komen vergelijken met buurten waar minder jongeren komen, maar alle buurten liggen niet ver van scholen, waardoor die analyse niet relevant was.

DETAILS VAN DE STEEKPROEF

LOCATIES GEEL

- **Buurt 1** Stationsplein:
N=10
- **Buurt 2**
Zwembad: N=10
- **Buurt 3**
Roze pad: N=8

LEEFTIJD

16 – 24 jaar	■ 5
25 – 34 jaar	■ 2
35 – 44 jaar	■ 2
45 – 54 jaar	■ 1
55 – 64 jaar	■ 7
65+ jaar	■ 11

LOCATIES HERENTALS

- **Buurt 1**
Pleintje achter
café De Max: N=11
- **Buurt 2**
Molenvest: N=13
- **Buurt 3**
Skatepark: N=9

LEEFTIJD

16 – 24 jaar	■ 6
25 – 34 jaar	■ 4
35 – 44 jaar	■ 3
45 – 54 jaar	■ 4
55 – 64 jaar	■ 5
65+ jaar	■ 11

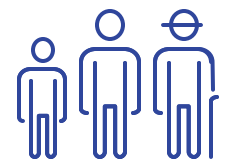

LOCATIES TURNHOUT

- **Buurt 1**
Warandestraat: N=11
- **Buurt 2**
Gasthuisstraat: N=12
- **Buurt 3**
Turnova: N=14

LEEFTIJD

16 – 24 jaar	■ 11
25 – 34 jaar	■ 8
35 – 44 jaar	■ 7
45 – 54 jaar	■ 1
55 – 64 jaar	■ 5
65+ jaar	■ 5

BUURT- OVERKOEPELENDE BEVINDINGEN

2

IN EEN NOTENDOP

1 De actie wordt zo goed als niet opgemerkt

Slechts een **minderheid** van de geïnterviewde voorbijgangers had **gehoord** van de actie. Het in **aanraking komen** met de actie (worden aangesproken en beboet) kwam bijna niet voor.

2 Het feit dat de actie plaatsvindt, wordt als iets positief beschouwd

Ondanks het feit dat de actie niet in het oog sprong, **stonden vele respondenten achter de actie**. Ze zien namelijk steeds vaker zwerfvuil op de grond en vinden de actie dan ook **gepast**.

3 De impact van de actie op de omgeving is moeilijk na te gaan

Omdat er ook **andere redenen** vernoemd worden die de netheid van de buurten zouden kunnen verklaren, tijdens de periode van het veldwerk bv. zwerfvuilophaling of de schoolvakantie, kan er **moeilijk geëvalueerd worden wat de impact** van de actie was.

4 Door de actie krijgen de buurten een beter imago

De actie draagt bij tot een **opwaardering** van de buurten in plaats van ze te stigmatiseren. Als de buurten er proper bijliggen, **verbetert hun reputatie**.

5 Om een mentaliteitsverandering te veroorzaken, volstaat één actie niet

Aangezien de actie **niet herhaaldelijk** heeft plaatsgevonden over verschillende momenten heen, **twifelen** de respondenten eraan of een gedragswijziging op lange termijn op basis van één actie haalbaar is.

BELEVING VAN DE BUURT

- Met uitzondering van het skatepark (Herentals), situeren de buurten zich in het **centrum** van de steden/gemeenten. Je vindt er zowel passanten die hier **doelgericht** voorbij lopen op weg naar het werk, de winkel, etc. als mensen die voor het **plezier** een groen plekje of terrasje opzoeken. Naar het skatepark komen respondenten dan eerder bewust om te skaten, met vrienden samen te komen, etc.
- Over het algemeen vinden de respondenten het **aangenaam om voorbij te wandelen** in de betreffende buurten. Desalniettemin worden er, afhankelijk van de buurt, ook enkele **wederkerende minpunten** aangehaald zoals (hang)jongeren tijdens het schooljaar, kleine criminaliteit in de avond, drukte van bussen of passanten en rondslingerend afval in het algemeen, wat soms zwerfvuil, soms sluikestort omvat (het onderscheid tussen beide wordt pas gemaakt wanneer de moderator erop wijst).
- Als het over **zwerfvuil** gaat, worden over het algemeen de **(hang)jongeren of scholieren** door oudere generatie aangeduid als de grootste vervuilers. Desondanks geven de geïnterviewde jongeren aan dat net hun generatie hier wel met bezig is en dat ze juist hun best doen om hun afval op te ruimen. We observeren hier een **intergenerationeel spanningsveld**.

HET FEIT DAT DE ACTIE PLAATSVINDT, WORDT ALS IETS POSITIEF BESCHOUWD

DE ACTIE WORDT ALGEMEEN GEZIEN POSITIEF ONTHAALD:

- De respondenten binnen onze steekproef zien een **trend naar meer zwerfvuil** en geven aan dat dit **stoort**, en dat er inderdaad iets aan gedaan moet worden. Hiervoor vinden ze handhaving en een **GAS-boete geschikt** want 'wie niet horen wil moet voelen', mits enkele **voorwaarden**:
 - De actie moet **frequent en structureel** gebeuren op meerdere plekken.
 - De boete moet **proportioneel** zijn, het leven is vandaag immers al zo duur.
 - Het mag **geen heksenjacht** worden (bv. wandelaars met honden op voorhand vragen of ze wel poepzakjes bijhebben).
 - Ook **'s avonds controles** organiseren, wanneer hangjongeren zich op deze plaatsten bevinden.

MINDER POSITIEVE PUNTEN:

- Vooraleer een GAS-boete te schrijven, zou een waarschuwing menselijker zijn.
- Mensen zullen de **buurt misschien gewoon vermijden** of een andere weg kiezen eens ze weet hebben van de actie.

Het zichtbare effect van de actie op de omgeving blijft onduidelijk.

Over de buurten heen, geeft slechts een heel kleine minderheid van de bevroagde personen aan dat ze de laatste weken een zichtbaar, positief effect leken te zien wanneer het aankomt op zwerfafval en sluikestorten. Als ze al een verbetering opmerkten, ging dit eerder over een verbetering over de voorbije maanden of jaren.

Daarnaast is het moeilijk om aan te stippen in hoeverre een eventuele vermindering in de hoeveelheid zwerfafval en sluikestort verklaard wordt door deze specifieke actie of eerder door andere factoren, zoals de schoolvakantie, vrijwilligers die er vaker op uit trekken, steden die vaker de vuilbakken legen, heraanleg van de buurt, etc.

DE ACTIE WORDT ZO GOED ALS NIET OPGEMERKT

HET BLIJKT DAT DE ACTIE VRIJWEL ONGEMERKT IS GEBEURD:

- Een **meerderheid** binnen onze steekproef heeft de actie niet gezien; een minderheid werd effectief **zelf beboet** of **hoorde van de actie**. Tot deze laatste groep behoren ook enkele medewerkers of vrijwilligers van de zwerfvuildienst.

ROL VAN DE HANDHAVERS:

- De meerderheid van onze respondenten lijkt **neutraal te staan tegenover de rol van de handhavers**. Ze zien hen eerder als een soort politie in burger. Enkele mindere opmerkingen die gemaakt werden waren:
 - De handhavers zijn **niet uit de buurt**, waardoor mensen zich sneller bedreigd voelen.
 - De handhavers kunnen soms **afstandelijk en streng** overkomen, wat op de respondenten overkomt alsof ze **macht willen uitoefenen** op hen. Dit appreciëren ze niet. Het geeft een te sterk gevoel van overheidscontrole.

GEPERCIPIEERD EFFECT VAN ACTIE

NETTER OP KORTE TERMIJN:

- Over het **algemeen**, ondanks enkele nuances tussen de buurten, zijn er verschillende respondenten die aangaven dat **de buurten de laatste weken netter** leken te zijn. Niettemin was er ook een groot deel van de respondenten dat geen verschil opgemerkt had.
- Aangezien de te onderzoeken locaties zich steeds in de buurt van scholen situeren, wordt er op alle locaties aangehaald dat **jongeren/scholieren** die er voorbijkomen, lunchen, etc. tijdens het schooljaar vaak zwerfvuil achterlaten. Vermits het veldwerk gebeurde tijdens de schoolvakantie, is het niet mogelijk uit te maken in welke mate die situatie de resultaten heeft beïnvloed. Anders gezegd, het is niet 100% duidelijk in hoeverre het netter zijn van een buurt verklaard wordt door de actie, door de schoolvakantie of andere factoren.

TOEGANKELIJKER
NETTER AANGENAMER
MOOIER
VERZORGDER PROPERDER VEILIGER
RESPECTVOLLER

GEPERCIPIEERD EFFECT VAN ACTIE

TWIJFELS OVER HET EFFECT OP LANGE TERMIJN:

- Over een mogelijke **mentaliteitswijziging** op lange termijn zijn de **meningen verdeeld**:
- Een deel van de respondenten **gelooft dat dit effect zal hebben** en dat mensen, eens beboet, twee keer zullen nadenken. Mits de actie frequent en structureel georganiseerd wordt.
- Een **ander deel gelooft niet dat de actie de mentaliteit echt zal veranderen**:
 - “Het is heel moeilijk om een ingebakken mentaliteit te veranderen, dergelijke actie zal dit niet veranderen”.
 - “Een boete heeft geen effect, ze betalen het toch niet of zijn het alweer snel vergeten. Mensen trekken het zich niet aan”.

EERDER POSITIEF VOOR HET BEELD VAN DE BUURT DAN STIGMATISEREND:

- De grote meerderheid van de respondenten ervaarde de actie helemaal **niet als stigmatiserend**, in tegendeel, dit kan de buurt alleen maar ten goede komen en opwaarderen.
 - De respondenten zijn van mening dat **zwerfvuil onderdeel is van een vicieuze cirkel naar algemene verloedering**. Wanneer er afval rondslingert, komt er alleen maar meer afval bij. Dit is veel slechter voor het imago van de buurt dan een handhavingsactie.

HANDHAVING IN HET ALGEMEEN

HANDHAVING IS ZEKER NODIG, VOOR ZOVER ER GEVOLG WORDT GEGEVEN AAN EEN OVERTREDING EN DE CONTEXT WORDT MEEGENOMEN

- Er mag op **sociale media ook nog meer reclame** gemaakt worden voor controleacties om de zichtbaarheid ervan te verhogen.
- Een gebrek aan handhaving kan leiden tot **chaos**.
- Een **boete** kan één manier van handhaving zijn. Een andere manier is een **taakstraf** geven, vooral bij **jongeren** omdat dit bij hen effectiever zal zijn dan een boete.
- Belangrijk is wel om de **situatie en omstandigheden** mee te nemen en niet zomaar blind te bestraffen. Bv. Een 13-jarige die de eerste keer zwartrijdt vs. een 60-jarige die het al dertig keer doet, moeten anders bestraft worden. Er dienen richtlijnen zijn.

VOORBEELDEN VAN HANDHAVING WAAROP OOK MAG GECONTROLEERD WORDEN:

- Wildplassen, sluikestorten aan de kant van autostrades, e-steps en auto's die te snel rijden, zwartrijden, foutief parkeren, onder invloed rijden.
- **Wie/wat zou moeten controleren:** camera's (maar: privacy), stadswacht, politie, vrijwilligers, jeugdwerkers, ouders of ouderen, ...

WAT IS TE VERMIJDEN:

- Niet te veel druk en regels opleggen, **niet forceren**.
- **Niet té vaak controleren:** kan betuttelend overkomen, je voelt je niet meer ontspannen en op je gemak omdat je 'onder een vergrootglas' zit.

ALTERNATIEVEN/VERDERE STAPPEN

DE RESPONDENTEN GEVEN OOK ENKELE OPTIMALISATIES VOOR DE ACTIE AAN:

- De buurt op voorhand **informer**en over de actie.
- **Eerst een waarschuwing** geven in plaats van een boete.
- Er wordt aanbevolen om **meer vuilbakken te plaatsen**. Soms worden ze weggenomen om sluikestort van huisvuil tegen te gaan, maar dit resulteert dan weer in meer zwerfvuil.
- Een **taakstraf** (e.g. zwerfvuil oprapen in het weekend) zou meer effect hebben dan een boete.
- Samenwerken met de buurt zou **meer participatie en sociale druk** te bewerkstelligen.
- Meer **educatie (van jongeren)** omtrent zwerfvuil en het effect ervan.

GEMEENTE GEEL

3

“Dat is toch een beetje heimwee voor mij feitelijk. Zo die omgeving van die stations dat is overal hetzelfde gebleven, hetzelfde gevoel.”
- Man, 76

Het Stationsplein in Geel heeft een mindere reputatie door de hangjongeren, maar is wel praktisch met de bussen en treinen die naast elkaar gesitueerd zijn

- De buurt wordt enerzijds aanzien als **groen, rustig en handig** wegens de nabijheid van treinen en bussen. Hij heeft een centrale ligging.
- Anderzijds is het na de schooluren wel drukker door de (hang)jongeren, wat soms zorgt voor vuilnis (blikjes enz.). Wanneer de **bussen en treinen** aankomen, kan de buurt als druk worden ervaren. Soms worden **fietsen ook gestolen**.

Geel: Stationsplein (stationsomgeving, bushalte)

IEDEREEN STAAT ERG POSITIEF TEGENOVER DE CONTROLEACTIE, ZE DRAAGT BIJ TOT EEN PROPERE EN AANGENAME LEEFOMGEVING

POSITIEF

- Meer bewustwording omtrent foutief gedrag, goed dat mensen worden aangesproken.
- Nodig want trend naar meer zwerfvuil.
- Positief voor de buurt.
- Boete is oke, mits ze proportioneel is, enkel aanspreken is onvoldoende.
- Er zijn voldoende vuilnisbakken.

NEGATIEF

- Een boete is er over, beter eerst de mensen een waarschuwing geven en de volgende keer een boete geven.
- 1x actievoeren is niet genoeg, het moet frequenter.

“Ik heb de mensen die hier rond wandelden info gegeven over wat er het meest wordt vuilgemaakt en ze ook aangesproken.”
- Man, 35

De zwerfvuildienst komt regelmatig het zwerfvuil opruimen en spreekt mensen aan als ze het op de grond werpen. Ook het feit dat het schoolvakantie is, kan een impact hebben op de hoeveelheid zwerfvuil. **Dergelijke gebeurtenissen kunnen ook een invloed uitoefenen op de mate van properheid in de omgeving, hoewel ze los staan van de handhavingsactie in kwestie.**

DE ACTIE LIJKT SUCCESVOL OP KORTE TERMIJN

De omgeving is nu **aangenamer, netter en veiliger**, en ook het imago van de buurt is er op **voortuitgegaan**.

- **Merkbaar netter:** op het eerste zicht is de omgeving properder, ook tijdens een drukke periode (schoolvakantie voor de jeugd en circus vorig weekend). Dat kan verklaard worden door :
 - Medewerkers van de gemeente Geel mogen mensen aanspreken op dergelijk gedrag. Ze mogen echter geen boete uitkeren.
 - De onmiddellijke boete schrikt mensen af om nog zwerfvuil op de grond te werpen.
- **Stigmatisering is afgenomen:** vóór de actie werd het imago van het Stationsplein aangetast door het zwerfvuil. Nu wordt het station aanzien als een propere buurt waar men liever voorbij loopt dan ervoor. De verbeterde netheid lijkt met andere woorden de beleving van de buurt positief te beïnvloeden. Sommige mensen linken dit aan de zwerfvuilactie, anderen halen daarvoor eerder andere factoren aan (bv. de schoolvakantie). Het effect van de actie op zich is dus niet geheel duidelijk.

“Ik vind het goed dat ze gasboetes geven, ik blijf dat zeggen iedereen moet voor zijn eigen vuil zorgen en als er vuilbakken staan en alles is er moeten ze die ook gebruiken.”
- Vrouw, 68

“Ik denk als je die jongeren een preek geeft zoals wij dat doen dat haalt niets uit want ze lachen daarmee maar ik denk als je in de portemonnee zit dat ze het wel gaan aanvaarden.”
- Vrouw, 83

De groene zone is een aangename en rustige buurt, waar passanten graag voorbij wandelen en waar scholieren hun middagpauzes graag spenderen

- **Omwonenden** komen hier graag en vaak met hun hond wandelen, iedereen kent elkaar ook.
- De **nabijgelegen school** gebruikt de zone voor sportactiviteiten bij goed weer of scholieren gebruiken hier hun lunch.
- Er is een plek voorzien voor **mobile homes**, wat de meeste respondenten appreciëren. Het geeft een beetje een vakantiesfeer.
- Het park is een **stukje groen** midden in de stad.

De groene zone is een rustige plek waar voorbijgangers graag doorwandelen en die niet noodzakelijk met zwerfvuil geassocieerd wordt.

“Ik kom hier wel graag, het is een mooie open ruimte, groen, dat geeft ook wat rust. Ja, dat heb ik wel graag.” – **Man, 49**

- De groene zone is een **rustige plek**, vlakbij de markt, waar het aangenaam is om langs te wandelen.
 - De heraanleg van de **zone voor mobile homes** is de buurt ten goede gekomen en leidt tot een soort vakantiegevoel, wat de meeste respondenten aangenaam vinden.
 - Over het algemeen een **nette en propere plek**.
 - De aanwezigheid van de **jeugd** in het park of op de sportterreintjes doorheen het schooljaar brengt volgens sommige respondenten wat leven in deze buurt.
- De aanwezigheid van de **jeugd** in het park of op de sportterreintjes doorheen het schooljaar is volgens sommige respondenten storend. Zij laten ook soms zwerfvuil achter.
 - Er komen dikwijls mensen met **honden** wandelen die de hondenpoep niet opruimen, wat storend is voor verschillende respondenten.

DE MEERDERHEID VINDT DE ACTIE POSITIEF EN HOOPT DAT HET EFFECT ZAL HEBBEN OP DE LANGE TERMIJN, MITS ZE STRUCTUREEL WORDT

Slechts 1 respondent hoorde van de actie: Deze respondent was werkzaam voor de zwerfvuildienst en had via deze weg van de actie gehoord. Over het algemeen was hij zeer positief over het initiatief en was hij van mening dat dit doorgetrokken zou mogen worden naar heel Geel, omdat zwerfvuil daar in het algemeen wel een probleem is volgens hem. Desondanks, had hij nog geen effect opgemerkt maar hoopt hij dat dit op de lange termijn dan wel het geval zal zijn.

“Awel, ik vind dat iets heel goed [de actie] en ik sta er ook achter. Ik weet nu zelf hoe erg dat is dat sluikstorten, want ik sta continu in de straten hier als zwerfvuilraper.” – **Man, 40**

POSITIEF

- Minder zwerfvuil, wat de buurt in zijn geheel opwaardeert.
- Vervuilers worden wakker geschud en bewust gemaakt van hun foutief gedrag, op voorwaarde dat dit structureel gebeurt.

“Ik hoop dat het gaat helpen, maar het is kort he. Ookal ligt het hier proper, gaan ze het nog altijd op de grond smijten. Ik denk dat wel.” – **Vrouw, 82**

NEGATIEF

- Oudere respondenten lijken het probleem eerder bij de jeugd te leggen en denken dat boetes op hen niet veel effect zal hebben (de ouders draaien hiervoor op).
- 1x actievoeren is niet genoeg, het moet frequenter.

HET RESULTAAT VAN DE ACTIE IS ONDUIDELIJK OP KORTE TERMIJN

De **omgeving is er in het algemeen op vooruit gegaan** de voorbije jaren, volgens de meerderheid van de respondenten binnen onze steekproef:

- De meerderheid van de respondenten die wij spraken, vindt de groene zone **relatief proper**. Dit is de laatste jaren ook verbeterd. Dit wordt gelinkt aan vrijwilligers, de stad die meer aandacht voor afval heeft, etc. Slechts **één respondent gaf spontaan aan dat de hoeveelheid zwerfvuil specifiek de laatste weken afgenomen was**. Wel is het nog niet helemaal verdwenen en gebeurt het nog steeds dat blikjes, papiertjes, etc. onder de banken achtergelaten worden. Als de respondenten dus al een verbetering qua properheid zagen werd die niet specifiek aan de actie gelinkt.
- **Geen stigmatisatie:** De respondenten lijken zich niet gestigmatiseerd te voelen en staan eerder positief tegenover de actie, al vinden ze dat dit overal het geval zou moeten zijn en niet op één specifieke plaats om effect te hebben.

“Soms aan de banken komt dat wel voor, zo papiertjes en sigarettenpeuken, maar de laatste tijd valt het precies wel mee. Het is een tijd veel erger geweest.”

– Vrouw, 63

“Door de dag is de sfeer hier goed, maar dan ‘s avonds ja, dan zitten hier criminelen hé. Met de drugs dan en zo. Goh ja, ik zie dat allemaal wel, maar ik stoot dat opzij en ik ga door” - **Vrouw, 65**

Het Roze Pad is een groene fiets – en wandelroute nabij het station, waar omwonenden wel spontaan hinder van zwerfvuil en ‘hangjongeren’ vernoemen.

- Een groene route nabij het station, die uitkomt aan het stadspark en tussen verschillende scholen gelegen is.
- Tijdens het schooljaar kan het hier heel druk zijn en wordt er heel veel afval achtergelaten door scholieren, volgens omwonenden (broodjes, pizzapunten, blikjes, etc.)
- In de avond is dit een buurt waar je beter niet doorloopt, met hangjongeren en ‘kleine dealertjes’ die er rondhangen, met ook heel wat afval tot gevolg.

ONDANKS DAT DE ACTIE ALS POSITIEF WORDT GEZIEN, BLIJFT ZE ONOPGEMERKT EN TWIJFELT MEN AAN HET EFFECT

Niemand van de bevroegde respondenten hoorde van de actie, maar ze wordt over het algemeen als iets positiefs gezien en men hoopt dat het effect heeft in de buurt. Slechts 1 respondent gaf spontaan, voordat de moderator de actie beschreef, aan dat het zwerfvuil de laatste weken iets verbeterd is.

Niettemin verwachten ongeveer de helft van de bevroegde respondenten dat dergelijke acties weinig effect zullen hebben op de lange termijn.

“Dat heb ik niet echt gemerkt. Ik moet eerlijk zeggen: ik heb er niet echt op gelet want ik moet wel zeggen er is zo'n tijd geweest dat er ginder een tijd lang heel veel vuilnis in heeft gelegen. Dat is misschien wel iets geminderd.” – **Man, 60**

POSITIEF

- Mensen op frequente basis aanspreken kan hen doen inzien dat afval zomaar achterlaten niet kan.
- Nodig want ze zien een trend naar meer zwerfvuil (papiertjes, blikjes, etc.) de laatste jaren.
- Positief voor de buurt, gaat algemene verloedering tegen.
- Boete is oké, mits ze proportioneel is, het is immers meestal de 'lagere sociale klasse' die aan zowel sluikestorten als zwerfvuil doet.

NEGATIEF

- De jeugd voelt geen effect van de boetes, aangezien de ouders ze betalen.
- Dit heeft een averechts effect, mensen gaan zich eerder tegendraads opstellen.
- Frequente politiepatrouilles zouden meer effect hebben dan anonieme handhavers.
- De actie zal niets opbrengen wanneer ze niet frequent herhaald wordt.

“Wat ook wel is, en ja dat is de realiteit hier, is dat je iemand ziet wandelen met een zak en die dat dan opeens in de vijver smijt. Ja, zwerfvuil, dat zijn dingen die h er regelmatig gebeuren.” – **Vrouw, 63**

DE ACTIE LIJKT MINDER SUCCESVOL OP KORTE TERMIJN

Na het beschrijven van de actie, halen sommige respondenten aan dat, als het de laatste tijd als iets netter zou geweest zijn, dit eerder komt omdat het over het **algemeen rustiger** is in de buurt vanwege de **schoolvakantie**. Ze **geloven niet echt in de impact van de actie**.

- Respondenten gaven aan dat het over het algemeen **rustiger** was op het pad **dan gedurende het schooljaar**, wat sowieso al voor minder afval zorgt.
- **Omwonenden** uit onze steekproef gaven vaker aan dat zwerfvuil nog steeds een probleem is, terwijl voorbijgangers (op weg naar het werk, werk, etc.) sneller aangaven dat er wel enige verbetering tegenover vroeger te zien is.
- Er werden recent verschillende **vuilbakken weggehaald** om het achterlaten van sluikestort (huisvuil, etc.) tegen te gaan. Dit leidt tot meer papiertjes, blikjes, etc. op de grond. Iemand hing spontaan een vuilzak aan een boom, wat erop wijst dat men er vanuit de buurt toch iets aan wil doen.
- **Passanten** reageerden eerder onverschillig, ze vinden het afval wel vervelend maar proberen er eerder niet op te letten en ‘zich met hun eigen zaken te moeien’.
- Verder wordt de actie **niet als stigmatiserend ervaren**, dergelijke actie kan de buurt alleen maar ten goede komen.

“Wat dat ze wel gedaan hebben is die vuilbakken weggepakt aan die banken daar, omdat er sluikestort was. Ja, nu dumpen ze het gewoon zo he, zelfs niet aan de vuilbak. Alleszins, proper is het hier niet meer.”

– Man, 72

“Ja, dat is echt vervelend. Vroeger stond er daar een vuilbak, maar ja, die zat dan vol huisvuil. Voor het stad, ja, is het moeilijk om iets te verzinnen. Vanaf dat hier iets staat voor papiertjes, komen mensen het volstampen met hun huisvuil, dus ja, het is een overweging maken.”

– Man, 63

GEMEENTE HERENTALS

4

Respondenten zijn vaak voorbijgangers op weg naar het centrum, naar het werk, de hond uitlaten etc. Ongeveer de helft hiervan neemt ook vaak de tijd om even in het park te stoppen.

- **Omwonenden** wandelen vaak door het park op weg naar de winkel, het werk etc. omdat dit voor hen de meest efficiënte weg is.
- Het park is een **stukje groen midden in de stad**:
 - Ouderen die bijvoorbeeld rustig de hond uitlaten of hier na een bezoek aan vrienden/familie even stoppen.
 - Ouders/grootouders met kinderen om op de speeltuigen te spelen.
 - Jongeren die met vrienden afspreken om te 'chillen' of skaten.

Het park is een rustige, groene plek waar voorbijgangers graag doorwandelen en die de laatste jaren positief geëvolueerd is, maar waar nog steeds overlast van hangjongeren en zwerfvuil opgemerkt wordt.

- Over het algemeen is men redelijk **positief** over het park. Het is hier rustig overdag en ligt centraal in de stad.
- Het park maakte ook een **positieve evolutie** door, in die zin dat het opengetrokken is, zitblokken geplaatst zijn, etc. Zo heb je meer overzicht wanneer je door het park wandelt, wat gepaard gaat met een gevoel van veiligheid. Ook wekt het de indruk dat de gemeente haar best doet om het park te onderhouden.

- Ongeveer de helft van de respondenten noemt hangjongeren als een probleem. Zeker rond de avond duiken hier ‘louche figuren’ en kleine dealers op, wat maakt dat deze passanten zich hier dan niet meer op hun gemak voelen.
- Enkele respondenten noemen **zwerfvuil** spontaan als een negatief punt, maar wanneer het onderwerp aangehaald wordt erkennen de meesten uit onze steekproef dit wel als een probleem. Meestal lijkt ‘de jeugd’ hier ook als de schuldige aangewezen te worden. Niettemin leek een klein deel dit niet zo te ervaren.

“De buurt is meer goh mooier geworden, aantrekkelijker, uitnodigender om erdoor te wandelen, ja rustgevend, je wandelt altijd langs het parkje, we gaan er altijd door, het is heel ferm veranderd tegenover vroeger, dan was je meer terughoudend. Vroeger waren het meer buurtjes en plekjes dat je niet weet wie zit daar, en nu is het open, je hebt een overzicht over heel het park en dat geeft een geruster gevoel.”

- Vrouw, 46

DE MEERDERHEID VINDT DE ACTIE POSITIEF, ONDANKS DAT ZE NIET OPGEMERKT WERD, EN ER TWIJFELS ZIJN OVER HET EFFECT

Slechts 1 respondent hoorde van de actie: Het gaat hier om een scholier die via vrienden hoorde dat deze actie gehouden werd. De grote meerderheid was hier niet van op de hoogte. Niettemin was er een kleine minderheid die wel aangaf dat er de laatste tijd vaker mensen van de stadsdienst het zwerfvuil kwamen opruimen naar hun gevoel. Ook waren er twee respondenten die zelf mensen aanspreken als ze afval op de grond smijten.

“Ik probeer dat deel voor mij te doen maar als je zegt anoniem ja dat geeft schrik hé van ik ben hier vorige keer aangesproken door iemand waar ik het niet van verwacht had, ik heb er een boete van gekregen, ik hoop alleszins dat het zijn effect zal hebben ja het is soms ook gemakkelijk hé mensen zijn lui aan het worden ook.”
– **Vrouw, 26**

“Dat weet ik niet, GAS-boetes ze overdrijven echt, dat is zo. De politie overdrijft en dan gaan mensen dat juist nog meer doen.” – **Man, 67**

POSITIEF

- Minder zwerfvuil, wat de buurt in zijn geheel opwaardeert.
- Vervuilers worden wakker geschud en bewust gemaakt van hun foutief gedrag ('wie niet horen wil moet voelen'). Wel op voorwaarde dat dit structureel gebeurt en het geen heksenjacht wordt.

NEGATIEF

- Het kan mensen misschien juist wegdrijven uit het park eens ze weten dat ze hier een boete kunnen krijgen.
- Sommige respondenten geven aan dat dit een averechts effect kan hebben en ervoor kan zorgen dat mensen juist meer tegendraads worden.
- Verschillende respondenten vinden dat er eerst meer vuilbakken mogen geplaatst worden, wat sowieso tot minder afval zal leiden volgens hen.
- Een actie van enkele weken gaat zeker geen mentaliteitswijziging tot gevolg hebben.

HET RESULTAAT VAN DE ACTIE IS ONDUIDELIJK OP KORTE TERMIJN

De **omgeving is er in het algemeen op vooruit gegaan**, maar men verwijst dan eerder naar structurele veranderingen zoals het opentrekken van het park dan naar verminderd zwerfvuil. Volgens een minderheid is dit ook nooit een probleem geweest en was het altijd wel redelijk proper.

- Wanneer respondenten ernaar gevraagd worden, geven sommigen wel aan dat het **misschien wel netter is (op het moment van de interviews), maar...** ze zijn er wel niet van overtuigd dat dit het effect van de actie is. Ze denken bijvoorbeeld eerder aan het effect van de schoolvakantie of de stadsdienst die vaker zwerfvuil opruimt.
- **Geen stigmatisatie:** De grote meerderheid van de bevraagde respondenten geeft aan dat ze deze actie helemaal niet stigmatiserend voor de buurt vinden. Ze vinden dat dergelijke acties juist georganiseerd moeten worden op plaatsten waar mensen vaak samenkomen en een stadspark is dan gewoon een logische plaats.

De **periode** waarin de interviews plaatsvonden (tijdens de schoolvakantie) kan mogelijk de netheid positief hebben beïnvloed omdat er gedurende die periode **minder jongeren** zijn.

“Ik vind dat heel belangrijk, proper en ik vind het een kleine moeite om iets bij te houden en in een vuilbak te doen, ik vind het terecht als ze voor zoiets gasboetes krijgen.”

– Vrouw, 26

“Die GAS-boete vind ik correct hé, die mogen ze van mij geven, wij hebben nog nooit een papiertje op de grond gegooid, als wij een caramelletje een kleintje dan gaat dat de zak in en thuis de vuilbak in. Van mij mogen ze geldboetes geven, iedereen, een sigaret, een papiertje, dat hoeft niet hé ze moeten dat meenemen.” – **Man, 76**

Het Molenvest is een oude en gezellige stadsbuurt waar de respondenten graag voorbijwandelen, maar waar zwerfvuil spontaan als probleem genoemd wordt.

- Een aangename en rustige buurt waar iedereen elkaar kent en waar de respondenten graag voorbijwandelen.
- Recent werd hier een fietspad aangelegd, wat voor meer passage zorgt.
- Scholieren en zwerfvuil langs het fietspad worden spontaan genoemd als de belangrijkste min-punten van de buurt.

DE ACTIE BLEEF ONOPGEMERKT, MAAR WORDT OVER HET ALGEMEEN ALS IETS POSITIEFS GEZIEN

De actie lijkt hier onopgemerkt, zelfs bij een vrijwilliger die dagelijks het zwerfvuil in het parkje opruimt, de banken proper houdt, etc.

De meeste respondenten vinden het positief dat er iets ondernomen wordt en dat de actie gehouden wordt. Ze hopen dat het effect zal hebben, maar hebben hier op lange termijn hun twijfels over. Op korte termijn denken ze dat de schoolvakantie meer effect heeft op eventuele verbeterde netheid.

POSITIEF

- Het krijgen van een boete kan ervoor zorgen dat mensen hun gedrag bijsturen.
- De respondenten vinden het nodig dat er iets gedaan wordt, want ze hebben zwerfvuil en sluikestort zien toenemen de laatste jaren.
- Zwerfvuil en sluikestorten tegengaan is positief voor de buurt, omdat het een vicieuze cirkel van algemene verloedering tegenkomt.
- Een boete is oké, als ze binnen de perken blijft, om te voorkomen dat mensen met financiële moeilijkheden het niet nog moeilijker krijgen.

NEGATIEF

- De boete is erover, het leven is al zo duur. Je kan beter eerst een waarschuwing geven en de volgende keer pas een boete.
- De meesten betalen de boete toch niet, ze trekken het zich niet aan. Een mentaliteit is moeilijk te wijzigen.
- Het kan juist een averechts effect hebben.
- Het kan mensen aanmoedigen een andere weg te nemen.
- 1x actie voeren is niet genoeg, het moet frequenter.

“Zoals ik zeg ik vind het heel positief, ze zouden het veel meer moeten doen en overal, en heel de buurt, heel Herentals zouden ze veel strengere moeten zijn dus iedereen gelijk voor de wet, wij moeten het ook betalen.”
– Vrouw, 55

DE ACTIE LIJKT MINDER SUCCESVOL OP KORTE TERMIJN

De omgeving lag er misschien **netter en rustiger** bij op het moment van de interviews, maar respondenten linken dit eerder aan de **schoolvakantie** dan aan de actie

- Wanneer de actie uitgelegd wordt, zijn er enkele respondenten die aangaven dat het inderdaad **misschien properder** zou kunnen liggen. Niettemin, schrijven ze dit eerder toe aan de **schoolvakantie**. Een **meerderheid binnen onze steekproef ziet niet direct een verschil**.
- De grote meerderheid van degenen met wie wij spraken ervaart de actie **helemaal niet als stigmatiserend**. De buurt was vroeger heel bruisend, maar lijdt al enkele jaren onder leegstand, zwerfvuil, ... Een actie om zwerfvuil tegen te gaan is een eerste stap naar **algemene herwaardering** van de buurt, **tegen verloedering**.

“Tijdens de school was dat wel vaak, sluikefval enzo, maar nu is dat beter met de schoolvakantie.”

- Man, 18

“Dat weet ik niet [effect op de buurt], dat zou ik niet weten, ik denk ook dat hier veel vuil blijft slingeren want de scholen, die mannen komen allemaal van daar, en ik denk ook eens dat er vuil ligt dan blijft er vuil komen.”

- Vrouw, 62

DE FREQUENTIE VAN DE ACTIE/CONTROLEACTIES BEPAALT VOOR EEN GROOT DEEL DE EFFECTIVITEIT ERVAN

Voor een echte mentaliteits- en gedragswijziging zijn **bijkomende inspanningen nodig**.

- Verschillende respondenten vinden dat er over het algemeen te **weinig vuilbakken** geplaatst zijn. Deze worden weggehaald om mensen die hun huisvuil daar achterlaten tegen te gaan, maar zorgt er ook voor dat er gemakkelijker papiertjes, blikjes, etc. op de grond worden gesmeten.
- Sommigen vragen zich ook af of een **taakstraf**, een dag in het weekend zwerfvuil opruimen, niet meer effect zou hebben dan een geldboete.
- Het begint bij opvoeding, er zou meer energie moeten gestoken worden in de **educatie van jongeren** omtrent zwerfvuil.
- De handhavers zijn niet uit de buurt, dat gaat weinig effect hebben volgens een minderheid. Er zou eerder een soort **organisatie vanuit de buurt** zelf opgezet moeten worden om **sociale druk** uit te oefenen.

“Misschien eerder die mensen werktaken laten doen, het gaan opkuisen dus in de bossen gaan maar ja gaan ze het weeral doen, ja ik weet dat niet in hoeverre je zoiets kan realiseren.”

– Vrouw, 55

**Redenen om te
passeren zijn
voornamelijk
hedonistisch, om
plezier te maken**

- **Skaten:** omgaan met anderen, werken aan fysieke kracht.
 - Jongeren: met vrienden, leeftijdsgenoten.
 - Ouderen: met hun kinderen, onderlinge band versterken.
- **Nostalgie** naar vroeger: volwassenen kwamen er skaten tijdens hun jeugd 'waar het allemaal begon'.
- **Fietsen, wandelen met de hond.**
- **Vuilnis en glas opruimen:** wanneer voorbijgangers tijdens het wandelen rondzwervend vuil zien liggen (papiertjes, blikjes) rapen ze het zelf op en werpen ze het in de vuilnisbak.

Hoewel er vooral ‘s avonds soms overlast is, en de omgeving er bij momenten vuil bijligt, is het skatepark vooral een uitlaatklep voor jongeren waar een aangename, ‘chille’ sfeer hangt.

“

“Het is één van de weinige skateparken waar je nog op je gemak kan komen. Met een gerust hart kom ik hier naartoe.”

- Man, 35

- Vooral de aandacht voor de jeugd springt eruit: het skatepark is ruim genoeg, ligt ver genoeg van de straat en biedt de jeugd de kans om elkaar aan te moedigen en samen hun passie te delen.
- De omgeving is veilig, vooral in vergelijking met het stadspark. Ouders komen hier graag met hun kinderen. Er heerst een hulpvaardige mentaliteit onder de skaters. Oudere, volwassen skaters functioneren soms als ‘lesgever’ voor de volgende generatie.

- Af en toe parkeren wagens (moedwillig) in het midden van het skatepark, terwijl er rondom plaats is om auto’s te parkeren.
- Hinder ‘s avonds: slippen met auto’s, hangjongeren.
- Skate-toestellen zijn apart/los van of uit elkaar, waardoor skaters moeilijker kunnen blijven bollen.
- Spontaan vermeld: volle vuilnisbakken en glascontainers vallen wel op, vooral gedurende de zomer. Het is de perceptie dat voornamelijk de jeugd hiervoor verantwoordelijk is, omdat ze tijdens de zomermaanden meer tijd hebben en vaker/meer op het skatepark zijn.

In vergelijking met enkele weken geleden wordt de mate van netheid vaak spontaan vermeld als verandering, maar vaak niet in relatie tot de actie

“

“Ik ken mensen die hier wonen, met hun hond een toertje doen en dingen oprapen. Dat doen verschillende mensen in de wijk.”
- Vrouw, 61

■ **Netheid: beter dan vroeger, maar te weinig vuilnisbakken die ook snel vol zitten.**

- De vuilnisbak is al minder vaak vol, de rommel lijkt weg te zijn.
- Oudere mannen proberen de jongeren ‘op te voeden’ door hen erop te wijzen om het vuil in de vuilnisbak te werpen. Op woensdagmiddag komen de jongeren soms mee zwerfvuil oprapen om de omgeving op te ruimen.
- Ook mensen die in de buurt wonen en met hun hond komen wandelen, rapen soms zwerfvuil op.
- Vanwege onvoldoende vuilnisbakken en de (stijgende) prijzen aan het containerpark gooien de meeste mensen echter hun afval weg of werpen ze het in of naast de (volle) vuilnisbakken. Daarbij gaat het om zowel zwerfvuil (blikjes, sigarettenpeuken) als sluikestorten (vuilniszakken).

HOEWEL DE ACTIE ZO GOED ALS NIET WERD OPGEMERKT, VINDEN DE MENSEN HET POSITIEF DAT DERGELIJKE CONTROLEACTIE PLAATSVINDT

2 personen zijn geconfronteerd geweest met de actie: de ene was een vuilnisman die werd opgedragen om één bepaalde strook vuilnis te laten liggen opdat de stukken zwerfvuil konden geteld worden. De andere persoon werd aangesproken op het werpen van een sigarettenpeuk op de grond, waarna hij een GAS-boete kreeg. Dat vond de man in kwestie ietwat **overdreven**. Het merendeel wist niet dat de actie had plaatsgevonden.

“Als ze zo'n actie doen, is het de bedoeling dat ze erna ook iets doen. Zet dan meer vuilbakken. In Limburg hebben ze blikvangers. Dat wordt gebruikt daar, je ziet echt die netten vol met blikjes en lege flesjes. Dan wordt het niet op de grond gesmeten en het is nog leuk.”
- **Vrouw, 55**

“Ik ben opgeschreven voor een sigaret. Die mannen waren een krant te lezen in een auto en ze vroegen mijn pas en hebben me dan opgeschreven.”
- **Man, 39**

POSITIEF

- Dankzij het aanspreken gaan mensen zich bewuster worden van hun gedrag.
- De actie is een goed idee omdat er een trend is naar meer zwerfvuil.
- De actie heeft een positieve invloed op het imago van de buurt.
- Het is goed dat de boete wordt uitgekeerd, mits ze in verhouding is met de 'graad van overtreding' (flesje vs. 40 vuilniszak: andere prijs).

NEGATIEF

- De actie is niet in overleg gebeurd met de skaters zelf of met een lokale vzw.
- De boete is erover, beter eerst de mensen (en vooral jongeren) een waarschuwing geven (sensibiliseren) en de volgende keer een boete geven.
- De gemeente dient genoeg vuilnisbakken en blikvangers plaatsen om de inwoners de mogelijkheid te geven om er afval in te werpen.
- De actie is slechts 1 maal uitgevoerd, waardoor het effect twijfelachtig is.

DE ACTIE LIJKT SUCCESVOL OP KORTE TERMIJN

De omgeving is nu **aangenamer, netter en zuiverder** en ook het imago van de buurt is erop **vooruitgegaan**.

- **Merkbaar netter:** op het eerste zicht is de omgeving properder, ook tijdens een drukkere periode (schoolvakantie voor de jeugd en circus vorig weekend). Dat kan komen door **verschillende redenen**:
 - De gemeente komt tweemaal per week langs (dinsdag & donderdag) om de vuilnisbakken te ledigen.
 - Jongeren gaan op woensdagnamiddag rond met een vuilniszak om zwerfvuil op te rapen en ook oudere skaters gooien af en toe een blikje in de vuilnisbak.
 - De onmiddellijke boete van de controleactie schrikt mensen af om nog zwerfvuil te werpen op de grond.
- **Stigmatisering gedaald:** vóór de actie werd het imago van het skatepark aangetast door het zwerfvuil. Ouders die hun kinderen kwamen ophalen, associeerden dat dan met “het zullen de skaters wel weer zijn, ze zijn weer bezig geweest”. Nu wordt het skatepark aanzien als een veilige, propere buurt waar men graag vertoeft.

De **periode** waarin de interviews plaatsvonden (tijdens de schoolvakantie) kan mogelijk de netheid op dat moment beïnvloed hebben

“Ik ruim het hier soms zelfs op als ik zie dat er teveel rommel is. Als mijn zoon aan het skaten is, durf ik wel eens rondgaan en wat in de vuilbak steken. Als het gaat, want ze zitten vaak vol.”

- Man, 47

DE FREQUENTIE VAN DE ACTIE/CONTROLEACTIES BEPAALT VOOR EEN GROOT DEEL DE EFFECTIVITEIT ERVAN

Voor een echte mentaliteits- en gedragswijziging zijn **bijkomende inspanningen nodig**.

- Er heerst de impressie dat vooral de mensen die werden **aangesproken** (en dus ook beboet werden) en de skaters die de actie gemerkt hebben sneller geneigd zullen zijn om hun gedrag aan te passen.
 - Echter, dat zou vooral in het **begin** zijn. Na een tijdje zou die ingesteldheid **wegebben** als de actie niet wordt herhaald of als er extra mogelijkheden komen om het afval te dumpen. Zo niet, blijft het bij een 'druppel op een hete plaat'.
 - Het is wel zo dat wanneer mensen zien dat het skatepark proper is, ze deze properheid willen bewaren.
- Volgens de volwassenen zouden jongeren die soms zelf het vuilnis komen opkuisen, de actie minder aanvaarden omdat ze het gevoel hebben dat ze **al hun steentje bijdragen**. Dan zouden de jongeren zich 'gecontroleerd' voelen.
- Als het in de omgeving zou rondgaan dat er wordt gecheckt op zwerfvuil ('ik heb gezien dat iemand een boete moest betalen'), zouden inwoners en omwonenden **schrik krijgen** en op hun gedrag letten.
 - Het kan ook **averechts werken** en mensen 'stimuleren' om hun zwerfvuil elders te werpen.

GEMEENTE TURNHOUT

5

De buurt is groen en toegankelijk, maar soms te woelig wegens het busverkeer.

“Zeker zo rond de schooluren is het hier een hel om over te steken en met de fiets door te rijden; het is gewoon gevaarlijk. Fietsen komen langs alle kanten tussen alle auto's doorgereden. Je ziet dan niet altijd alles en zo kom je toch vaak in gevaarlijke situaties terecht.”

- Vrouw, 19

Ontspanning:

- Wandelen, met vrienden afspreken na school.
- Lezen in de bibliotheek.
- Genieten van een terrasje, familie bezoeken.

Functioneel:

- De bus nemen naar het werk.
- Boodschappen doen.
- Studeren in de bib.

Wat is **goed** en wat wordt **minder** geapprecieerd?

- Groene omgeving (bomen en bloemen).
- Leuke lunchadresjes en terrasjes, aanwezigheid van bib.
- Makkelijke bereikbaarheid wegens verschillende bussen.
- De mensen zijn behulpzaam.

- Druk busverkeer: files met bussen en auto's op weg naar het station, wat het gevaarlijk maakt om over te steken.
- Hangjongeren, wietgeur 's avonds.
- Weinig te beleven, gebrek aan levendigheid.
- Er zijn te weinig mogelijkheden (zoals een asbaktegel). om je sigarettenpeuk weg te werpen.

**Af en toe wordt de
netheid spontaan
aangehaald.
Mensen ervaren de
buurt als properder
als vroeger.**

“

De buurt is aangenaam wel. Vroeger écht niet toen ik hier woonde, maar nu ik hier gewoon bij mijn ouders ben, kan ik het veel meer appreciëren. Ook hier aan de bib kom ik vaak buiten zitten om een boek te lezen. En aan het Begijnhof is het eigenlijk ook wel mooi. Ik kan het nu beter appreciëren.
- Vrouw, 25

■ De netheid is verbeterd t.o.v. enkele weken terug, maar mensen linken dit niet per se aan de actie zelf, het is eerder een algemene observatie.

- Over het algemeen zijn mensen tevreden over de properheid in de Warandestraat. Het is er beduidend minder vuil dan voorheen.
- Ook in vergelijking met andere steden zoals Antwerpen vinden voorbijgangers dat Turnhout er goed bijligt.
- Vooral aan de bushaltes is het netter, wat kan verklaard worden door meer vuilnis- en asbakken. De hondenpoep en het aantal sigarettenpeuken zijn ook merkkelijk lager.
- Sommige mensen zien anderen zelf afval op de grond gooien. Af en toe spreken ze hen aan, maar vaak blijft het bij de gedachte “waarom werpt die persoon dat nu niet in de vuilnisbak enkele meters verderop?”.

DE ACTIE HEEFT VOORAL VOORDELEN, MAAR MENSEN HADDEN IN HET ALGEMEEN GEEN WEEET VAN DE ACTIE

De meesten hadden de actie niet opgemerkt, slechts enkelen wel

- Een mogelijke reden voor het niet opmerken van de zwerfvuilactie kan zijn dat de **controle plaatsvond op specifieke tijdstippen van de dag** en dat mensen toen toevallig niet passeerden.
- Een paar mensen hadden over deze handhavingsactie gelezen:
 - Via **HLN**: het ging over GAS-boetes voor sigarettenpeuken en de controle daarop.
 - Via **sociale media**: er werd gecommuniceerd dat er asbakken aan de vuilnisbakken werden gehangen om een sigarettenpeuk in te werpen.

Soms moeten jongeren verplicht met school de omgeving opkuisen.
Dat kan de netheid ook hebben beïnvloed, los van de actie zelf.

Positieve punten aan de actie:

- Goed dat het groen wordt gerespecteerd: dat is niet alleen beter voor de natuur en het milieu, het is ook aangenamer om door te lopen. Als iedereen afval werpt op straat, maakt dat de omgeving enkel vuiler.
- Er staan voldoende vuilnisvakken volgens sommigen waardoor passanten de kans krijgen om hun vuil weg te gooien.
- De actie mag zeker ook op andere plaatsen plaatsvinden, bv. aan het station, de Merodelei, de vaart of de Grote Markt.

Perceptie boete

- **Bestrafen d.m.v. een boete is goed**: door het attent maken en benoemen van foutief gedrag zullen mensen de volgende keer twee keer nadenken, het is 'hun eigen schuld'.
- **Meteen een boete geven is een brug te ver**: vaak kwam terug dat het beter zou zijn om eerst te waarschuwen en bij een volgende overtreding een boete geven. De prijs van de boete hoeft ook niet té hoog te zijn, want dat zou soms disproportioneel zijn met de ernst van de overtreding.

DE OMGEVING IS AANGENAMER OM DOOR TE LOPEN, MAAR DAT LINKEN MENSEN NIET ALTIJD AAN DE ACTIE

- Er is betrekkelijk minder vuil op de straat, **het straatbeeld ziet er beter uit.**
- De actie was **nodig** want er passeren veel mensen.
- **Minder stigmatisering:** de actie is net goed want omwille van de vele passage is een nette omgeving voordelig voor het imago van de buurt.
- **Een mentaliteitswijziging is moeilijk te bekomen:**
 - De boete zou misschien kunnen helpen om een eerste aanzet tot een andere mindset te ontwikkelen aangezien er al voldoende waarschuwingen gegeven zijn in het verleden, maar dat zal moeilijker zijn bij jongeren aangezien zij zich de boete minder hard zullen aantrekken ('mijn ouders betalen die wel').
 - Het gebeurt al van kleins af aan dat kinderen afval op de grond gooien, het is bijna 'normaal' geworden.
 - Door het doel van de actie en **de bedoeling erachter** goed uit te leggen, zullen mensen sneller begrip tonen voor de actie; niet door boete, wel door goed het doel uit te leggen van de actie, de reden erachter.
 - De **gemeente** heeft hierin ook een rol te spelen: ze dienen de vuilnisbakken vaker te ledigen zodat er plaats is om het afval weg te werpen.

BB

“Het is hier een goed stuk omdat hier veel mensen op de bus wachten. Ik kan me inbeelden dat er hier sneller vuil wordt weggegooid. Dat men hier wacht, iets drinkt, de bus komt en ze willen het dan niet meepakken. Ik denk dat het op zich wel een goeie plek is om dat hier te doen.”

- Vrouw, 28

GASTHUISSTRAAT

De Gasthuisstraat is een mooie, toegankelijke winkelstraat, maar wordt als druk ervaren wegens de bussen die door de straat rijden.

- De omgeving wordt gekenmerkt door een **variëteit aan winkels**, maar sommige gebouwen staan **leeg**, wat de uitstraling van de winkelstraat niet ten goede komt.
- De Gasthuisstraat is wel **goed gelegen** (dichtbij de markt).
- **Hoge diversiteit** qua afkomsten en nationaliteiten.
- Soms kan het er wel **druk** zijn wegens de passage van de bussen.
- Er mag maar in **één richting worden gefietst** en de straat is een **autovrije zone**, wat de drukte beperkt houdt.
- **Winkels veranderen vaak**, waardoor je moeilijk een houvast of go-to winkel hebt.
- De **school** is dichtbij.
- **Properder** dan grootsteden zoals Antwerpen of Gent.
- Er hangen **camera's** (meer controle vs. privacy).

“

“Al die lege winkels creëert een hele onpure indruk. Dat is niet fijn. Ze proberen wel echt hun best te doen om alle winkels op te vullen. Dat geeft een fijn gevoel. Want allemaal van die lege winkels, daar word je niet vrolijk van. Dat vind ik jammer want ik kom hier graag.”

- Vrouw, 55

DE ACTIE IS NIET OPGEVALLEN, MAAR WORDT ZEKER GEWAARDEERD

Geen enkele persoon had de actie gezien of was ermee in aanraking gekomen.

POSITIEF

- Beter voor het **milieu**.
- Er zijn **genoeg vuilnisbakken** om het zwerfvuil in te werpen.
- **Fijner/minder marginaal** om door de straat te wandelen, anders zou het bijna een 'stortplaats' zijn.
- Kan zorgen voor **meer bewustwording**.
- **Goed dat de actie op deze plek plaatsvond**: in een straat waar het helemaal rustig is, heeft dat minder zin. Daarentegen in een straat waar er veel passage is, haalt het meer uit.

PERCEPTIE BOETE

Goed, want er zijn **genoeg mogelijkheden** om je vuil weg te werpen. Als je te snel rijdt, word je ook beboet. **Zo leren mensen het af.**

Overdreven: mensen moeten geen dure boete krijgen voor het ('per ongeluk') op de grond werpen van een papiertje. Boetes **worden niet betaald**, sleept dan lang aan.

NEGATIEF

- Er wordt te weinig rekening gehouden met de **sociale status** van sommige mensen: afval naar het containerpark brengen kost geld, waardoor mensen die het niet zo breed hebben eerder geneigd gaan zijn om hun zwerfvuil en/of vuilniszakken op straat aan een vuilnisbak te plaatsen, dat is immers gratis.
- Kan mensen **irriteren**: ze voelen zich beledigend behandeld.

“Als je niet werkt of aan het stempelen, je hebt andere tegenslag ik zal het zo zeggen, dan is dat veel geld hè om te komen ophalen. Ik keur dat niet goed hè maar als je zou zakken met de prijzen zou het betaalbaar zijn voor iedereen. Denk dat er dan minder zwerfvuil wordt gedumpt.”

- Vrouw, 44

DE STIGMATISERING NEEMT AF, MAAR ER ZIJN VERSCHILLEN OMTRENT WIE HET MEEST VERANTWOORDELIJK IS VOOR HET ZWERFVUIL OP DE STRAAT

- **Minder stigmatisering:** het komt de buurt net ten goede dat de actie gebeurde. Het was ook nodig aangezien er veel doorloop is naar het winkelcentrum. **Een propere, schone buurt is goede reclame, dat zal de mensen aantrekken.** Mensen lopen niet graag tussen het vuil. Het moet leefbaar zijn voor iedereen. Als mensen zien dat het proper is, zullen ze het waarschijnlijk ook proper willen houden.
- **Het is onzeker of de actie de mentaliteit zal wijzigen:** jongeren denken van zichzelf dat ze **bewuster** bezig zijn met de netheid van de omgeving, terwijl bij ouderen juist de idee leeft dat het de jongeren zijn die vooral **verantwoordelijk** zijn voor het zwerfvuil. Daar heerst met andere woorden een **spanningsveld**.

Af en toe komen mensen van de stad de vuilnisbakken leegmaken, wat dus naar netheid toe **geen gevolg is van de actie zelf**, maar een impact heeft op de perceptie van de netheid van de stad

“Je blijft de omgeving besmeuren als je dat op de grond gooit. Mensen die hier lang wonen zijn gewoon dat dat hier proper is en willen ook dat hun stad proper blijft.”

- Man, 25

“Het voelt minder bedrukt omdat het hier minder vuil is.”

- Vrouw, 22

PLEINTJE TURNOVA

Turnova is een plek waar mensen vooral om **functionele** maar ook om **ontspannende** motieven passeren.

■ Functioneel, praktisch:

- Boodschappen doen in Albert Heijn of Action.
- Naar de kapper of de bakker gaan.
- Fiets of auto parkeren.
- Werkgerelateerd.

■ Ontspannend, relaxerend:

- Fietsen, wandelen.
- Op het bankje zitten en genieten van de omgeving.
- Shoppen.

DE OMGEVING VOELT NIEUW, GEZELLIG EN RUIM AAN, MAAR HET KAN ER SOMS OOK DRUK ZIJN VANWEGE HANGJONGEREN EN FIETSERS

APPRECIATIES

- **Aangename sfeer:** er is voldoende groen aanwezig en de nieuwe (hoge) gebouwen die de voorbije jaren werden gebouwd geven de buurt een modern karakter.
- **Nabijheid van winkels:** zijn goed gelegen, dichtbij elkaar.
- **Auto- en rookvrije zones:** er plakt een sticker op de grond die mensen hieraan herinnert.
- **Aandacht voor de netheid:** mensen zien met hun eigen ogen dat de buurt wordt onderhouden. Security kijkt hier ook op na. De vermindering in afval doet de buurt ruimer aanvoelen.

STOORZENDERS

- **Overdaad aan fietsers/fietsen:** fietsen worden niet in de voorziene fietsenparking gezet. Er zijn veel fietsers en e-steps die aan een behoorlijke snelheid passeren, waardoor je je als wandelaar niet op je gemak voelt.
- **Hangjongeren:** meestal tijdens de schoolmaanden 's middags en 's avonds. Volgens volwassenen laten ze afval achter en gaan ze ervan uit dat het de dag erna wel wordt opgekuist. Daarnaast heerst de perceptie dat jongeren criminaliteit veroorzaken en luidruchtig zijn.
- **Afval:** voornamelijk bovenaan de trappen, tot op een punt dat mensen het onaangenaam vonden om zelf te zitten of te passeren. De hoeveelheid afval is nu wel geminderd.
- **Leegstand:** sommige gebouwen staan leeg, wat onaantrekkelijk oogt.
- **Nieuwe gebouwen:** het was even wennen voor de omwonenden en passanten om de moderne gebouwen te zien, het gaf een ander zicht.

VERGELEKEN MET VROEGER IS ER MEER HANDHAVING, WAT DE ALGEMENE UITSTRALING VAN DE BUURT TEN GOEDE KOMT

- Vernieuwing/heropleving: **mooi opgeknapt/heraangelegd** t.o.v. vroeger.
- Binnenkort komt er een politiekantoor in één van de leegstaande gebouwen, zodat men **korter op de bal kan spelen qua overlast**.
- Stickers op de grond: **rookvrije zones**.
- **Meer orde, netter pleintje**: mensen mogen niet meer boven eten want ze lieten afval achter. Er rijdt ook iemand rond om het op te kuisen en extra vuilnisbakken werden geplaatst. Ook het feit dat de schoolvakantie begonnen is, benoemen mensen spontaan als een reden voor een nettere omgeving.
 - De netheid werd niet onmiddellijk gelinkt aan de actie zelf.

“

Ik kwam hier niet graag. Het was te vuil, te druk, die fietsen... Nu is het beter dan een paar maanden terug, het is hier verbeterd.”

- Vrouw, 69

HET MERENDEEL VINDT DE ACTIE EEN MEERWAARDE VOOR DE BUURT, MAAR OVER DE TOEKENNING VAN DE BOETE BESTAAT DISCUSSIE

Ondanks dat de meeste personen de handhavingsactie niet hebben opgemerkt, waren er wel **3 personen die over de actie hadden gehoord**, en meer bepaald i.v.m. de GAS-boete die werd uitgereikt. Hetzij via andere mensen die erover praatten, hetzij online in de Facebook groep “Je bent van Turnhout als je...”. De man van een respondente werd zelfs **aangesproken op het weggooien van een sigarettenpeuk** op de grond.

POSITIEF

- Het was **tijd voor de actie**: voordien lagen er veel sigarettenpeuken of papiertjes van verpakkingen. Als dat opgeruimd is, komen mensen misschien meer langs omdat het netter oogt.
- Pull-factor voor passanten en winkeluitbaters: als het properder is, zullen mensen **sneller langskomen** en is er ook de indruk dat er **minder criminaliteit** zal zijn.
- Beter voor het **milieu**.
- **Mensen mogen erop aangesproken worden**, anders wordt de omgeving heel vuil. Er zijn genoeg plaatsen en vuilnisbakken om het vuil in achter te halen.
 - Ouderen denken dat vooral jongeren erop attent moeten worden gemaakt, omdat zij de bron van het vuil zouden zijn. Jongeren wijzen op hun beurt ouderen aan.

NEGATIEF

- Een persoon die aangesproken werd op het gooien van zwerfvuil op straat, vond dat de **handhaver iets vriendelijker mocht zijn**.
- Elke overtreding wordt over dezelfde kam gescheurd. Er is met **andere woorden geen onderscheid naargelang de frequentie, ernst of graad van de overtreding**.

PERCEPTIE BOETE

Goed, want er zijn **genoeg mogelijkheden** om je vuil weg te werpen. Als je te snel rijdt, word je ook beboet. **Zo leren mensen het af.**

Foute straf: een boete is erover, beter eerst een waarschuwing geven of mensen een dag laten meedraaien om te kuisen.
Te hoge prijs: €25 - €50 zou aanvaardbaarder zijn.
Te veel regels, ‘alles moet’.

“Mijn man had een peuk op de grond gegooid. Hij zei ‘oh sorry, ik zal het oprapen’. Ze zeiden ‘nee, helaas, te laat’ en hij kreeg €150 boete.”
- **Vrouw, 40**

HET IS NIET ZEKER OF DE ACTIE DE MENTALITEIT VAN DE MENSEN ZAL VERANDEREN

- **Minder stigmatisering:** het komt de buurt ten goede dat de actie gebeurde. Het was ook nodig aangezien er veel doorloop is naar het winkelcentrum. **Een propere, schone buurt is goede reclame, dat zal de mensen aantrekken.** Mensen lopen niet graag tussen het vuil. Het moet leefbaar zijn voor iedereen.
- Zwerfvuil steeds correct in de vuilnisbak gooien zal een gedragsverandering zijn waaraan voorbijgangers waarschijnlijk nog even moeten **gewoon worden**, maar als ze zien dat het proper is/blijft, gaan ze minder geneigd zijn om het afval weg te werpen.
- De actie éénmalig houden zal volgens de respondenten niet genoeg zijn om effect te hebben. Een meer herhaaldelijke frequentie zou een oplossing kunnen bieden, omdat dit 'recidivisten' naar alle waarschijnlijkheid zal afschrikken om nog eens zwerfvuil op de grond te werpen.
- **Jongeren: klimaatbewust, maar dat lijkt niet altijd weerspiegeld te zijn in hun gedrag**
 - Ze nemen deel aan klimaatacties en zijn milieubewuster.
 - Ze zijn de grootste oorzaak van het zwerfvuil en missen voldoende respect.
- **Enkel mensen die (herhaaldelijk) een GAS-boete kregen, zouden sneller hun gedrag aanpassen en sneller zwerfvuil in de vuilnisbak werpen. Dat komt omdat ze dan ten volle beseffen dat er consequenties aan hun gedrag zitten.**
 - Het kan echter ook zijn dat deze mensen naar andere buurten gaan waar geen controle is.

“We zijn thuis met 8, die moeten ook leren om op te ruimen. Als iedereen hier zijn vuil smijt, wordt het hier ook smerig en dat hoort niet in Turnhout. Turnhout is een propere stad en dat moet zo blijven. Ik vind een boete uitschrijven dan ook goed.”

- Man, 41

“Ik vind het nu aangenamer om hier door te wandelen omdat het hier net is. Anders als het vol afval ligt moet je erlangs gaan en dat is gewoon niet fijn.”

- Vrouw, 27

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

6

BELANGRIJKSTE CONCLUSIES

DE ACTIE LIJKT BEPERKT TE ZIJN OPGEVALLEN, MAAR ZE WORDT ALS POSITIEF & NOODZAKELIJK ERVAREN. HET ONMIDDELIJK EFFECT ERVAN IS NIET DUIDELIJK

1

Nagenoeg geen enkele deelnemer aan het onderzoek was op de hoogte van de handhavingsactie. Slechts enkelen kwamen de actie tegen op Facebook of hoorden er over praten. Echter, de actie was zeker nodig want de buurten lagen er volgens de mensen vuil bij. Er is naar hun mening een trend naar meer zwerfvuil.

Zo goed als iedereen vond de buurt klaarblijkelijk schoner en netter dan voor de actie, maar het is niet helemaal duidelijk of dat een effect is van de actie zelf of door andere acties zoals sluikstort ophaling of het minder aanwezig zijn van jongeren tijdens de vakantieperiode. Over de visibiliteit van de resultaten van de actie kan met andere woorden moeilijk uitsluitel worden gegeven.

BEBOETEN IS EEN PUNT VAN DISCUSSIE

2

Alhoewel de actie positief wordt ontvangen, zijn de meningen verdeeld over het beboeten. Sommigen zouden eerst een waarschuwing geven en vervolgens pas beboeten bij wijze van 'tweede kans'. Anderen zijn voorstander van onmiddellijke beboeting omdat dit volgens hen meer effect heeft. Nog anderen zouden de boete vervangen door een taakstraf/gemeenschapswerk waarbij overtreders zwerfvuil zouden moeten oprapen. Het aanspreken mag niet té agressief of belerend overkomen, maar moet eerbiedig gebeuren. De toon van de actie heeft een impact op de perceptie ervan.

BELANGRIJKSTE CONCLUSIES

DOOR DE ACTIE KRIJGT HET IMAGO VAN DE BUURTEN EEN BOOST

3

De handhavingsactie lijkt de buurt niet te stigmatiseren. Integendeel, ze geeft de buurt een positievere uitstraling. Immers, mensen lopen liever door een propere buurt dan een omgeving waar afval ligt. Een schone buurt betekent ook een veilige, aangename buurt. Het enige wat zou kunnen gebeuren bij een te hoge frequentie van dergelijke controleacties, is dat mensen de buurt zouden associëren met 'de buurt waar die controleacties plaatsvinden', maar die observatie was slechts secundair.

OM EEN ECHE MENTALITEITSVERANDERING TEWEEG TE BRENGEN LIJKT DE ACTIE NIET TE VOLSTAAN

4

Een éénmalige actie lijkt onvoldoende te zijn om de mindset en/of het gedrag van voorbijgangers of mensen die een boete kregen op lang termijn te veranderen. Herhaling van de actie en consequent gevolg geven aan fout gedrag lijken noodzakelijk om dit te kunnen bewerkstelligen.

AANBEVELINGEN

Meer en vaker acties organiseren

Sporadisch de acties blijven herhalen zodat men weet dat er gecontroleerd wordt. Over de concrete frequentie lopen de meningen uiteen. Té frequent handhaven is niet aan te bevelen want dan geven mensen aan geïrriteerd te raken en voelen ze zich bekeken.

Toezieters aanstellen

Volgens de respondenten lijken vrijwilligers, werklozen, de stadswacht of de politie geschikte personen of instanties om te controleren. De gemeente dient ook actie te ondernemen en de juiste mensen hiervoor aan te stellen.

Op andere plaatsen controleren

De actie kan uitgebreid worden naar andere buurten en andere steden. Men merkt dat er in de grootsteden (Antwerpen, Gent) vaak nog een groot zwerfvuil probleem heerst.

Alternatieve straffen voorzien

Niet enkel boetes, maar ook waarschuwingen of taakstraffen zouden opportuun kunnen zijn om het gewenste gedrag te verkrijgen in het kader van sensibilisering.

De actie bekendmaken a.d.h.v. posters, (sociale) media

De actie zou meer in het straatbeeld en in het nieuws moeten komen. Op die manier krijgt de actie meer visibiliteit en bereik. Idealiter gebeurt dit op een luchtige, niet-dwingende wijze.

Vuilnisbakken tijdig ledigen

Als mensen zien dat het netjes is, gaan ze eerder geneigd zijn om het zelf ook netjes te houden. Wanneer vuilnisbakken uitpuilen en ernaast vuilniszakken staan, stimuleert dat om nog meer zwerfvuil te werpen.

THANK YOU!

XAVIER STORMS

Senior Client Service Director

✉ Xavier.Storms@ipsos.com

☎ +32 3 286 77 25

MARIE ISAAC

Research Executive

✉ Marie.Isaac@ipsos.com

☎ +32 3 286 77 09

KRISTOF SMET

Research Executive

✉ Kristof.Smet@ipsos.com

☎ +32 491 05 80 91

GAME CHANGERS

**BE
SURE.
MOVE
FASTER.**

GAME CHANGERS

ABOUT IPSOS

Ipsos is the third largest market research company in the world, present in 90 markets and employing more than 18,000 people.

Our research professionals, analysts and scientists have built unique multi-specialist capabilities that provide powerful insights into the actions, opinions and motivations of citizens, consumers, patients, customers or employees. Our 75 business solutions are based on primary data coming from our surveys, social media monitoring, and qualitative or observational techniques.

“Game Changers” – our tagline – summarizes our ambition to help our 5,000 clients to navigate more easily in our deeply changing world.

Founded in France in 1975, Ipsos is listed on the Euronext Paris since July 1st, 1999. The company is part of the SBF 120 and the Mid-60 index and is eligible for the Deferred Settlement Service (SRD).

ISIN code FR0000073298, Reuters ISOS.PA,
Bloomberg IPS:FP
www.ipsos.com

GAME CHANGERS

In our world of rapid change, the need for reliable information to make confident decisions has never been greater.

At Ipsos we believe our clients need more than a data supplier, they need a partner who can produce accurate and relevant information and turn it into actionable truth.

This is why our passionately curious experts not only provide the most precise measurement, but shape it to provide True Understanding of Society, Markets and People.

To do this we use the best of science, technology and know-how and apply the principles of security, simplicity, speed and substance to everything we do.

So that our clients can act faster, smarter and bolder. Ultimately, success comes down to a simple truth:
You act better when you are sure.